

Vì sao Phật giáo phát triển tại Hoa Kỳ?

ISSN: 2734-9195

16:15 24/09/2026

Mỗi dòng truyền thừa trao đi điều mình có và đón nhận điều mình cần. Trong sự tương trợ ấy, những viên ngọc cùng tỏa sáng, làm cho tấm lưới của đời sống tâm linh thêm rộng lớn và rực rỡ.

Để tìm hiểu vì sao Phật giáo bén rễ và phát triển tại Hoa Kỳ, chúng ta có thể mượn hai khái niệm quen thuộc của kinh tế học: **cung** và **cầu**.

Một bên là những khát vọng tinh thần thôi thúc con người tìm kiếm, bên kia là những gì Phật giáo có thể trao tặng trên hành trình ấy.

Về phía “cầu”, trước hết phải kể đến vị trí của tôn giáo trong đời sống người Mỹ. So với người dân ở nhiều quốc gia phát triển khác, người Mỹ nhìn chung coi trọng tôn giáo hơn. Với họ, niềm tin tôn giáo thường là một nguồn nâng đỡ tinh thần, một nền tảng đạo đức để sống và nuôi dạy con cái. Những người phụng sự tôn giáo, từ mục sư, linh mục đến giáo sĩ Do Thái, thường được kính trọng. Vai trò của họ nhiều khi vượt khỏi nơi hành lễ để góp phần dẫn dắt đời sống cộng đồng. Sự trân trọng ấy thấm sâu vào xã hội Mỹ đến mức đôi khi người ta không còn nhận thấy nó, như không để ý đến ánh sáng vẫn âm thầm hiện diện quanh mình.

Hình minh họa

Yếu tố thứ hai là tinh thần cởi mở ngày càng lớn của xã hội Hoa Kỳ. Từ thập niên 1960, thái độ đối với các truyền thống tôn giáo ngoài Tin Lành dần thay đổi. Năm 1960, khi John F. Kennedy tranh cử tổng thống, đức tin Công giáo La Mã của ông từng làm dấy lên không ít nghi ngại và phản đối. Sáu thập niên sau, trong cuộc bầu cử năm 2020, đức tin Công giáo của Joe Biden lại thường được nhìn nhận như dấu hiệu của một đời sống tín ngưỡng chân thành.

Những thay đổi trong luật di trú năm 1965 đã góp phần mở rộng bức tranh tôn giáo Hoa Kỳ. Cùng với những cộng đồng nhập cư từ châu Á, các truyền thống Phật giáo tìm được nơi nương náu, rồi dần bén rễ và đơm hoa trên vùng đất

mới.

Trong bầu không khí ấy, Phật giáo không còn chỉ bị nhìn như một tôn giáo “Đông phương” xa lạ, như tôi từng chứng kiến thời mình lớn lên. Khi ngày càng nhiều người quan tâm đến đời sống nội tâm, họ tìm đến Phật giáo như tìm một khoảng lặng giữa nhịp sống công nghiệp hối hả. Một số người thậm chí lý tưởng hóa “châu Á tâm linh” và đối lập nó với “phương Tây duy vật”. Dù cách nhìn ấy giản lược cả hai nền văn hóa, nó vẫn cho thấy một nhu cầu có thật, con người đang tìm kiếm ý nghĩa sâu xa hơn cho đời sống của mình.

Yếu tố thứ ba nằm trong sự thay đổi cách người Mỹ sống với niềm tin. Các cuộc khảo sát cho thấy ngày càng có nhiều người quan tâm đến đời sống tâm linh nhưng không muốn gắn mình với một tổ chức tôn giáo. Họ thường được mô tả bằng cụm từ “có đời sống tâm linh nhưng không theo tôn giáo”. Điều họ tìm kiếm có thể không bắt đầu từ việc gia nhập một cộng đồng tín ngưỡng, mà từ mong muốn tự mình trải nghiệm, chiêm nghiệm và hiểu rõ hơn về cuộc đời.

Nếu những điều trên thuộc về phía “cầu”, thì phía “cung” là những phẩm chất khiến Phật giáo có thể đáp lại sự tìm kiếm ấy. Phật giáo coi trọng trải nghiệm tự thân. Giáo pháp không chỉ hướng con người nhìn ra thế giới, mà còn mời họ quay về khám phá kho tàng nơi chính mình. Như thế bấy lâu nay, mỗi người vẫn mang theo một viên ngọc quý mà chưa từng nhận ra ánh sáng của nó.

Trước hết, Phật giáo đem đến một cách nhìn sâu sắc về khổ đau. Bệnh tật, mất mát, thất vọng và cái chết không bị đẩy ra ngoài cuộc sống như những điều ta có thể mãi mãi né tránh. Chúng là một phần của thân phận con người. Khi được nhìn bằng sự tỉnh thức và lòng từ bi, khổ đau không còn chỉ là vết thương; nó có thể trở thành cánh cửa giúp ta hiểu mình, hiểu người và sống một đời trọn vẹn hơn.

Phật giáo cũng trân trọng hành trình riêng của mỗi cá nhân. Không có hai viên ngọc nào mang cùng một đường vân, cũng không có hai con người trải qua cuộc đời theo cùng một cách. Nhiều người Mỹ mong được tự do đặt câu hỏi trước giáo lý và tự mình suy xét. Tinh thần ấy tìm được sự đồng điệu trong lời dạy của đức Phật: hãy quan sát, thực hành và nhận biết bằng chính kinh nghiệm của mình.

Vì vậy, Kinh Kālāma được nhiều người yêu thích. Trong kinh, đức Phật dạy:

Đừng vội tin theo lời truyền tụng, truyền thuyết, truyền thống, kinh điển, suy đoán bằng lý luận, suy luận, so sánh, sự đồng tình sau khi cân nhắc các quan điểm, điều có vẻ hợp lý, hay vì nghĩ rằng: “Vị sa-môn này là thầy của chúng ta.”

Khi tự mình biết rằng: “Những phẩm chất này là thiện; những phẩm chất này không có lỗi; những phẩm chất này được người trí tán thán; những phẩm chất này, khi được thực hành và duy trì, sẽ đưa đến lợi ích và hạnh phúc” - khi ấy, hãy thực hành và an trú trong những phẩm chất ấy.

- Tăng Chi Bộ Kinh 3.66, theo bản dịch tiếng Anh của Tỳ-kheo Thanissaro

Lời dạy ấy mở ra một con đường đặt nền trên sự tìm hiểu và thực chứng. Đức Phật là bậc dẫn đường, như một vị thầy thuốc chỉ ra phương thuốc; còn uống thuốc, cảm nhận sự chuyển hóa và bước đi trên con đường chữa lành là việc của mỗi người.

Có lẽ sức hấp dẫn nổi bật nhất của Phật giáo tại Hoa Kỳ nằm ở thiền tập. Qua thực hành, nhiều người tìm được một cách chăm sóc đời sống tinh thần, nuôi dưỡng sự an định và tiếp xúc sâu hơn với tự thân. Các phương pháp thiền trong truyền thống Thiền tông, Theravāda và Phật giáo Tây Tạng đặc biệt thu hút những người mới bước vào cửa Phật. Giữa tiếng ồn của đời sống hiện đại, một phút ngồi yên đôi khi là khởi đầu của cuộc trở về dài lâu.

Nhà xã hội học tôn giáo người Mỹ Wade Clark Roof mô tả đời sống tâm linh như một trải nghiệm cá nhân được điều chỉnh cho phù hợp với hành trình tìm kiếm của mỗi người. Ông gắn đời sống ấy với năm phẩm chất: kết nối, hợp nhất, bình an, hòa hợp và an định nơi tự thân. Qua những cách thức được truyền bá tại Hoa Kỳ, Phật giáo đã chạm đến khát vọng trải nghiệm các phẩm chất đó. Nhờ vậy, Phật giáo ngày càng hiện diện trong bức tranh tôn giáo Mỹ, với nhiều cộng đồng, nhiều dòng truyền thừa và nhiều hình thức thực hành phong phú. Đối với tôi, đó là một điều đáng phấn khởi.

Như những viên ngọc trong lưới trời Đế Thích, mỗi cộng đồng Phật giáo vừa giữ ánh sáng riêng, vừa phản chiếu ánh sáng của cộng đồng khác. Mỗi dòng truyền thừa trao đi điều mình có và đón nhận điều mình cần. Trong sự tương trợ ấy, những viên ngọc cùng tỏa sáng, làm cho tấm lưới của đời sống tâm linh thêm rộng lớn và rực rỡ.

Tác giả: **Tiến sĩ Kenneth Tanaka**/Viết dịch: **Thích Vân Phong**

Nguồn: www.buddhistchurchesofamerica.org